

AIB-DEV-5/2011.
(AIB-DEV-5/2010-2014.)

J e g y z ő k ö n y v *

az Országgyűlés **Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottsága**
2002-2010 közötti lakossági devizaeladósodás okainak feltárását, valamint az esetleges
kormányzati felelősséget vizsgáló albizottságának
2011. november 15-én, kedden 8 óra 30 perckor
az Országház főemelet 58. számú tanácstermében
megtartott üléséről

**A jegyzőkönyv eredeti hitelesített példánya az Országgyűlés Levéltárában megtalálható.*

Tartalomjegyzék

<i>Napirendi javaslat</i>	3
<i>Az ülés résztvevői</i>	4
<i>Elnöki bevezető, a napirend elfogadása</i>	5
<i>Farkas István expozéja</i>	5
<i>Kérdések</i>	9
<i>Vélemények</i>	14
<i>Dr. Szász Károly expozéja</i>	15
<i>Kérdések</i>	18
<i>Vélemények</i>	20
<i>Egyebek</i>	23

Napirendi javaslat

1. A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete jelenlegi és volt elnökeinek meghallgatása

Meghívottak:

Dr. Szász Károly

Farkas István

Dr. Farkas Ádám

2. Egyebek

Az ülés résztvevői

Az albizottság részéről

Megjelent

Elnököl: **Dr. Papcsák Ferenc** (Fidesz), az albizottság elnöke

Dr. Gaudi-Nagy Tamás (Jobbik), az albizottság alelnöke

Dr. Vas Imre (Fidesz), az albizottság alelnöke

Dr. Horváth Zsolt (Fidesz)

Kozma Péter (Fidesz)

Dr. Molnár Attila (Fidesz)

Dr. Steiner Pál (MSZP)

Dr. Ipkovich György (MSZP)

Dr. Schiffer András (LMP)

Meghívottak részéről

Hozzászólók

Farkas István, a PSZÁF volt elnöke

Dr. Szász Károly, a PSZÁF elnöke

(Az ülés kezdetének időpontja: 8 óra 30 perc)

Elnöki bevezető, a napirend elfogadása

DR. PAPCSÁK FERENC (Fidesz), az albizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Jó reggelt kívánok! Nagy szeretettel köszöntöm önöket az Alkotmányügyi és ügyrendi bizottság 2002-2010 közötti lakossági devizaeladósodás okainak feltárását, valamint az esetleges kormányzati felelősséget vizsgáló albizottság soron következő ülésén, amelyet ma reggel 8.30-ra hívtam össze. Pontosan kezdünk. Ha körbenézek, azt látom, hogy a bizottság határozatképes. Az ellenzék képviselői is jelezték, hogy itt lesznek, de egyelőre nem tudom, hol vannak, majd ha jönnek, bekapcsolódnak.

A napirendi javaslatom elsőként a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének jelenlegi illetve volt elnökeinek a meghallgatása. Körünkben van dr. Szász Károly és Farkas István úr. Nagy szeretettel köszöntöm önöket, és nagyon köszönöm, hogy eljöttek a bizottságunk ülésére. Kaptunk egy elektronikus levelet Farkas Ádám úrtól, aki köszönettel vette a meghívásunkat, de hivatalos ügyben távol van, ezáltal mivel ő 2011 óta tartósan külföldön él, ezért nem tud az ülésen személyesen megjelenni. Amennyiben lehetővé válik, az ülésre meg tud jelenni.

Küldött viszont Farkas úr egy háttéranyagot a bizottsági ülésünkhöz, amelyet a bizottság tagjai ma reggel kaptak meg. Dr. Szász Károly is készített egy anyagot, amelyet a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletétől megkaptunk.

Először a határozatképesség megállapítását követően a napirendi pontról kell döntenünk. Az egyebek napirend lenne a másik napirendi pontunk. Kérdezem a bizottság tagjait, van-e más javaslat. *(Nincs jelentkező.)* Akkor szavazunk a napirend elfogadásáról. Aki egyetért, az a kezét emelje fel. *(Szavazás.)* Egyhangú igen szavazattal a napirendet elfogadtuk. Köszönöm szépen.

Az első napirendi pontunk tárgyalására kerül sor. A regnálás sorrendjében Farkas István úrnak adom meg a szót először. Csak tájékoztatni szeretném, hogy az előző bizottsági üléseken a volt pénzügyminiszterek meghallgatása történt meg, a magyar nemzeti bank volt elnökének, illetőleg jelenlegi elnökének a meghallgatására került sor. Ennek a bizottságnak a fő feladata az Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottság albizottságaként mint jogi természetű bizottság, hogy van-e esetleges kormányzati felelősség a devizaeladósodás okainak feltárásában. A kérdéseket megkapta az elnök úr, és az a sajátos helyzet alakult ki, a jegyzőkönyv-részleteket is elküldtük, hogy egy ilyen rövid expozéval, ha tudna szolgálni, a menetrend az lenne, hogy azt követően, ahogy ön elmondta az észrevételét szóban, a bizottság tagjai kérdéseket intéznek majd, és utána pedig az észrevételekre kerülhet sor, és természetesen a végén még lehetőséget kap, hogy néhány gondolatban lezárja a meghallgatásnak ezt a részét. Röviden ennyit szerettem volna felvezetőként. Ha nincs észrevétel az elhangzottakkal kapcsolatban, akkor átadom a szót. Köszönöm szépen.

Farkas István expozéja

FARKAS ISTVÁN, a PSZÁF volt elnöke: Köszönöm szépen a szót, elnök úr. Tisztelt Albizottság!

Amit én most szeretnék tenni, alapvetően a meghívóban feltett kérdésekre próbálok koncentrálni. Abból a szűkített szempontból, ami a PSZÁF érdekkörét érinti ezekben, hiszen nagyon sok olyan kérdés van, ami ezen túlmutat. Ez egy nagyon komplex kérdés, azt gondolom, hogy nem is nagyon egyszerű ezeket a kérdéseket megválaszolni úgy, hogy ezek ne legyen leegyszerűsítő válaszok, ezért készítettem ezt a háttéranyagot. Elnézést, hogy csak tegnap este tudtam elküldeni, de tegnap este jöttem ki a kórházból. Úgyhogy ezekre a részletkérdésekre most itt nem térnek ki.

Azt hadd tegyem még hozzá, hogy amit én most el fogom mondani, az részben a memóriámon alapszik, részben azokon a nyilvános információkon, ami mindenki számára elérhető részben a felügyelet honlapjáról, részben a KSH-ról, részben más publikus információk, hiszen nekem 2009 óta nincs hozzáférésem az archívumokhoz, ilyen értelemben nem tudok archív anyagokra hivatkozni.

Amit még elmondanék a bevezetésben, annyi csupán, hogy nem szeretnék foglalkozni külön, mondjuk, ami a tájékoztatóban volt, az anyagot köszönettel megkaptam, és az abban leírtakat, kivéve, hogy valamilyen módon közvetlenül kapcsolódnak azokhoz a kérdésekhez, amiket én említeni szeretnék. Úgyhogy én leginkább azt tenném, hogy sorba veszem a kérdéseket, és ezzel kapcsolatosan mondanám el az álláspontomat.

Hadd kezdjem azzal, hogy a kérdések sorrendje számomra nem teljesen világos. Először kérdez az albizottság arról, hogy milyen eszközei lehettek volna valaminek a megakadályozására, és az utolsó kérdés, hogy minek a megakadályozására. Ebben némi tendenciát érzek, és ez többé-kevésbé visszaköszön az áttekintésben is, hiszen az anyagnak körülbelül az egyharmada foglalkozik a lakáshitelezéssel. Zárójelbe teszem: teljesen jogosan, hiszen az egész kérdéskörnek a legfontosabb része a lakáshitelezéshez kapcsolódik. És ez nemcsak a devizahitelezés, hanem a lakáshitelezés és a lakáshelyzet általában. Az utolsó egyharmad azzal foglalkozik, ami 2010 után történt, ami nem tartozik igazán a tárgyhoz, és ami a közepén van, abban van csak szó arról, ami igazából a kérdésre tartozik.

Mindennek ellenére tartanám magam a sorrendiséghez, és nem zavarnám meg az albizottságot azzal, hogy nem a kérdésekről beszélek. Az első kérdés az volt, hogy a kormányoknak milyen szabályozási eszközei voltak, miért nem védte meg a bankoktól az embereket. Erre mondtam, hogy egy kicsit tendenciózus kérdés ezt elsőre feltenni anélkül, hogy tudnánk, hogy miről beszélünk. Én azt gondolom, hogy a szabályozási feltételek korlátairól kell először beszélni, arról kell beszélni, hogy abban a helyzetben, hogyha van egy többé-kevésbé jogállamszerűen felépült kapitalista társadalmi rend, abban bizonyos feltételek mellett a szabályozásnak nem korlátlan a lehetősége. Tehát nem lehet beleszólni például magánjogi szerződésbe mindenféle kontrollok nélkül, mert ez önmagában egy korlát.

A másik korlát, ami igazából közelebb visz, mert ilyen általános filozófiai korlát, ha úgy tetszik, ami természetesen filozófiai korlátként könnyebben átléphető, a teljes konvergencia bevezetése. Ez már nem filozófiai korlát, itt már arról van szó, hogy egy teljes konvergenciával rendelkező országban az egyes devizanemek közötti különbségtétel minimum kétséges, hogy mennyire valósul meg. Hadd tegyem hozzá, később majd elő fog kerülni a megítélések kapcsán, hogy az IMF-nek egy tanulmánya szerint minden európai uniós csatlakozó ország számára a szabályozásnak a feltételei korlátosak voltak. Részben azért, mert az Európai Unióba való belépés egyben azt jelentette, hogy volt egy várakozás, hogy előbb-utóbb euró lesz Magyarországon, és ez volt a helyzet, részben pedig azért, mert ha szabad devizaátváltás van, akkor az egyes országokban tett szabályozási kísérletek mindenféleképpen korlátosnak minősíthetők.

A harmadik, amit hozzátennék korlátnak, ezek a versenyszabályok, nyilvánvaló módon nem versenyszabályokat meghágva szabályozni egyes kérdéseket. Ez azért érdekes, mert például arról, hogy milyen volt a bankpiac helyzete, egy olyan piacon, ahol a forintbetétek koncentráálódtak egy banknál, minden egyéb tevékenység mellett a szabályozás nyilvánvalóan a versenykorlátokat veszélyeztette volna, és hát nyilván az uniós tagság sem megvetendő.

Ami egyébként a szabályozási lehetőségeket illeti, igazából három szabálykör van. Az egyik a jogszabályok. Itt alapvetően törvényekről kell beszélni, hiszen ennek a rendszernek a működését törvények szabályozzák, ez a parlament hatásköre. Ezek azonban mindig a jövőre nézve állapítanak meg szabályokat. Tehát megállapít egy helyzetet, ehhez képest, ha

valamilyen módon korlátozni, átalakítani akar, a jövőre nézve azt mondja, hogy a továbbiakban ezt így nem lehet.

A másik szabályozási kör a monetáris szabályozás. A monetáris szabályozás azonnal hat, egy kamatcsökkentés, egy árfolyam-intervenció azonnal hat. Ez valóban olyan, ami azonnal működik. Csak meg kell mondanom, hogy nem tudok más olyat, ami szabályszerű működés, mert a felügyeletnek nem voltak szabályozási eszközei. A felügyeletnek – ha az én 2004 és 2009 közötti időszakomról beszélünk – szabályozási eszközei nem voltak ebben az időszakban. Én nem szeretném azt állítani, hogy a felügyelet nem szabályozott, hiszen minden döntése, ami nyilvános volt, befolyásolta a piacot és ennyiben szabályozott, de kógens szabályokat, hogy ezt kell csinálni a piacnak, ilyen szabályokat nem hozott.

Azt is hozzáteszem, hogy ami az utólagos, tehát az ellenőrző kapcsolat feltárt hiányosságok miatti beavatkozást illeti mint szabályozást, hozzá kell tennem, hogy ez a hitelintézeti törvény módosítása után vált lehetővé, hogy évente egyszer felülvizsgálja azokat a kockázatvállalási tevékenységeket, amit a bankok csináltak, és ha úgy látta, akkor korlátos mértékben megemelhetette a tőkeszükségletet ezekre a bankokra nézve. De ez nem jelenthetett előre ilyen beavatkozási lehetőséget.

Amit még szeretnék elmondani, hogy ami a szabályozást illeti, a mostani ajánlása is az Európai Bizottságnak a devizahitelekkel kapcsolatban és az eddigi tevékenység, és azt gondolom, erről Szász elnök úr is bőségesen beszélt, és magam is a háttérben erre tettem kitételeket, a szabályozásnak az a része, ami a figyelemfelkeltést illeti, az természetesen része volt a szabályozásnak. 2004 óta folyamatosan, részben a bankokat, hiszen a felügyeletnek az a dolga, hogy prudenciálisan a pénzügyintézeteket felügyelje, hogy azok ne vállaljanak olyan kockázatot, ami számukra veszélyeket jelentene, részben a lakosságot, amiben nemcsak a barátságos gesztus volt, hogy a lakosságot tájékoztatni kell, hanem az is, hogyha a lakosság nem tájékozott, és a bankok nem tájékoztattak arról, hogy a lakosság is tájékozott, akkor ezek a lakosság vagy a hitelfelvevők által vállalt kockázatok mint hitelezési kockázatok a bankok kockázatává válnak, ezért tartozott a felügyeletnek a hatáskörébe, hogy ezeket a figyelmeztetéseket kiadja.

A második kérdés, ami arról szól, hogy hogyan fordulhatott elő, hogy egyoldalú szerződésmódosításokkal tették tönkre a hiteleket, megint eltekintve ennek a kérdésnek a megfogalmazásától, én csak annyit tudok erről az úgyről mondani, hogy 1996 óta, tehát a hitelintézeti törvény, akkor még más néven futó törvénynek a bevezetése óta létezik ez a passzus a Hpt.-ben, ezt azóta egyszer módosították 2001-ben, amikor a Tpt. módosítása volt, és akkor is csak annyit módosított rajta az egyoldalú szerződésmódosításról az akkori parlament, hogy az elektronikus közzétételt beletették teljesen jogosan és indokoltan. Tehát nem tudom, hogy mi az, amit ebben az ügyben főleg a PSZÁF kérdéskörében tudnék erről mondani.

Ami a következő kérdést illeti, hogy hogyan hagyhatta figyelmen kívül az akkori kormányzat, ami a kormányzatot illeti, nem én vagyok a kormányzat, következésképpen erre hadd ne válaszoljak. Azt azért elmondanám, hogy a felügyeletnek 2004 és 2009 között makrogazdasági feladata, felelőssége nem volt. Szemben a Nemzeti Bankkal, ahol egy csomó sorban, helyben bele van írva, hogy a Nemzeti Bank véleményét ki kell kérni, például a költségvetés kapcsán, ilyen feladata a felügyeletnek nem volt, következésképp azt gondolom, hogy a felügyelet és a kormány viszonylatában a figyelmeztetés figyelmen kívül hagyása nem igazán releváns. Azért hadd térjek itt ki, mondom, csak akkor térek ki a mellékletekre, ha érinti a mondanivalómat, hogy a csatolt anyagokban én olvastam ilyet, hogy a Pénzügyi Stabilitási Bizottságban a Nemzeti Bank hányszor hívta fel a figyelmet arra, hogy a devizahitelezés komoly kockázatot jelent. Szeretném felhívni a bizottság figyelmét, hogy a Pénzügyi Stabilitási Bizottság, amely 2009-ig működött, és a Pénzügyi Stabilitási Tanács, ami 2009 után működik, nem ugyanaz a szervezet. A Pénzügyi Stabilitási Bizottság egy

háromoldalú szerződés, megállapodás alapján létrejött konzultatív testület volt, amit a három szerv mint a Pénzügyminisztérium, a Nemzeti Bank és az felügyelet írt alá, hogy rendszeresen konzultál, ennek a testületnek semmiféle jogi relevanciája nem volt. Nem szerepelt jogszabályokban, szemben a Pénzügyi Stabilitási Tanáccsal, amit jogszabály hozott létre, és egészen mások ilyen értelemben a feladatai.

Ami a figyelmen kívül hagyást illeti: mondtam, 2004 óta a felügyelet folyamatosan adott ki információkat. Ezeket az információkat részben publikus anyagok, részben kötelezően előírt jelentések tartalmazták, mondjuk az éves jelentések, és ezeket az éves jelentéseket a 2004-ben hatályos PSZÁF-ról szóló törvény szerint el kellett juttatni az illetékes parlamenti bizottság elnökének is, ez a Költségvetési bizottság volt annak idején, Varga Mihály úrnak. Hozzáteszem, hogy amikor kikerült a törvényből ez a kötelezettség, 2009-ig bezárólag minden évben elküldtük a parlamenti bizottságnak ezeket a jelentéseket, ami jelentésekben egyébként a kockázatok között a lakosság túlzott eladósodása és ezen belül a lakossági devizahitelezés mindig szerepelt. Tehát azt szerettem volna mondani, hogyha a figyelmeztetést értelmezzük ez alatt, akkor ezek a figyelmeztetések nemcsak a kormánynak, nemcsak a publikumnak, nemcsak a bankoknak és a lakoságnak, hanem a parlament illetékes bizottságának is rendelkezésére álltak. És ha valaki ezt figyelmen kívül hagyta, akkor mindegyik szereplő figyelmen kívül hagyta ezeket. A lakosságot láttuk, a bankokat láttuk, a kormányt ezek szerint a bizottság szerint igen. Azt akarom mondani, hogy a parlament is, akinek erre módja lett volna reagálni, figyelmen hagyta.

Végül az utolsó kérdés, ami szerintem a legfontosabb kérdése a bizottságnak, hogy mi vezetett oda, hogy a devizahitelek megnöttek. Szeretnék elmondani néhány konkrét okot és néhány speciális okot. Ami a konkrét okokat illeti, és erről részletesen is beszéltem a háttéranyagban: a forint-hitelek és a devizahitelek között lévő brutális kamatkülönbség, ami 8 százalék volt 2004-ben, és a legrosszabb időben sem ment 3 százalék alá, ez olyan volt, ami önmagában a devizahitelezésnek az elterjedését indokolta volna. Kettő: a forint irreálisan erős helyzete. 2002-től 2008 októberéig, tehát a válság bekövetkezéséig olyan erős oldalon állt a forint, nemcsak az euróval szemben, hanem a frankkal szemben is, sőt a frankkal sokkal erősebben állt, sokkal kevesebb volt a volatilitása mint az eurónak ebben a tekintetben, ami egyetlen egy épelméjű elemzőnek azt a kérdést, hogy mondjuk ezek a stressztesztetek 5-10 százalékos árfolyamváltozásokat tartalmaztak, egyetlen egyszer nem lódult ki a dolog. Ebből követően egy mesterségesen erősen tartott árfolyam, ami annak a következménye, hogy a jegybank azért, hogy a külföldi befektetőket vonzza, nagyon magasan tartotta a forintkamatot, és ennek következtében a kamatkülönbség óriási volt, azt gondolom, hogy ez önmagában indokolta a devizahitelek elterjedését.

Van a konkrét okok között még kettő, amit szeretnék megemlíteni. Az egyik az, hogy a forint-hitelek iránti igény vagy a belföldi hitelezés iránti igény jóval meghaladta a belföldi megtakarításokat. Az, hogy a belföldi megtakarításokhoz képest a lakosság, a vállalatok és a költségvetés hiteligénye jóval nagyobb, az önmagában azt jelentheti, hogy ezt a hiteligényt csak és kizárólag külföldi forrásokból lehetett betölteni. Az, hogy ezt a külföldi forrást ki vette fel, ennek számos oka van. Többek között például ez a brutális árfolyam-különbség arra ösztökélt mindenkit, hogy deviza irányba menjen. Beleértve a lakosságot.

És az utolsó, amit a konkrét okoknál megemlítenék, ez az a dolog, ami általában az európai, közép-kelet-európai csatlakozó országoknak a problémája. Nem olyan egyértelmű a helyzet mint ahogy az a háttéranyagban van, hogy mindenki világosan látta, hogy mit kell tenni, és mindenki, aki megtette a dolgát, az jobb helyzetben van mint Magyarország. Csak jelzem, hogy Lengyelországban, ahol a devizahiteleknek az aránya nagyobb, szemben azzal, hogy a GDP-hez képesti aránya viszont kisebb, mert kisebb a hitelezés aránya az egész GDP-hez képest, ott a kamatkülönbség maximum 3 százalék volt, és volt, amikor negatív, tehát a zlotyikamat olcsóbb volt, mint az euró- meg a frankkamat. Az egy egészen más helyzet, mint

amiről beszélünk, de igazából azt mondja egy IMF-tanulmány, hogy ez egy mellékterméke az eurócsatlakozásnak, és minden olyan helyzetben, ahol a devizák szabadon átválthatóak, ahol a határokon át lehet menni, teljesen esélytelen a törvényi szabályozás, mert hiszen ahogy ez elkezdődött, mondjuk Ausztriában Voralberg tartományból az emberek nem Volarbergben vették fel a svájcifrankhitelt, átkocogtak Svájcba, és ott vették fel. Magyarországról ha átmertek volna Bécsbe, és ott vették volna fel, a probléma ugyanekkora lenne, és nem tudjuk szabályozással igazából ezt nagymértékben megoldani.

Nem azt állítom, hogy a dolog teljesen esélytelen, csak azt állítom, hogy minden nemzeti tanulmány azt mondja, hogy ennek az esélyei korlátozottak.

És végül a specifikus okok között csak és kizárólag a magyar lakáshitelezésre szeretnék rátérni. Részben azért, mert a tájékoztató is erről szól.

Az első, amit mondani kell, hogy a devizahiteleknek, amiről beszélünk, körülbelül a fele lakáshitel, a másik jelzálog alapú, de nem lakáshitel. De a magyar lakásállomány 92 százaléka magántulajdonban van. Ilyen Európában még egy nem létezik. Nem az a probléma, hogy magántulajdon van, hanem az a probléma, hogy a 92 százalékos magántulajdon azt jelenti, hogy laknak is a saját tulajdonukban, tehát nem bérlakásként tulajdonolnak lakásokat, hanem aki lakik a lakásban, az a tulajdonos 92 százalékban. Ez egy óriási torzulás a rendszerben. Kettő: és ezt szeretném világossá tenni, az elmúlt – szerintem – 50 évben a lakáshiteleket éppen ebből a helyzetből kifolyólag, és ez egyre növekvő anomália volt, a magyar lakosság járandóságnak tekintette. Gondoljunk csak arra, hogy 3 százalékos lakáshitel volt, gondoljunk csak arra, hogy ennek a megszűnése után '90-ben egy brutálisan magas kamattámogatás volt, ami azt mutatta a lakosságnak, hogy ez az útja: nem nektek kell fizetni az adósságot, hiszen ezt valaki átvállalja tőletek, és ennek, szerintem teljesen egyértelmű következménye volt a devizahitel, és ugyanez, ha úgy tetszik, némileg felelőtlen hitelfelvétel. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük szépen. A kérdések sorát nyitjuk meg. Közben megérkezett Schiffer András és Ipkovich György képviselő úr.

Kérdések

DR. VAS IMRE (Fidesz): Köszönöm szépen. Én a következőt szeretném kérdezni. A bankoknál gyakorlat volt az, hogy beleírták a szerződésbe azt, hogy az ügyfeleket egyébként semmiféle banki reklám és a banktisztviselőknek vagy bankkalkalmazottaknak a tájékoztatása nem befolyásolta a szerződés megkötésében. Itt döntő részben ugye jogászok ülnek a bizottságban, azért ez – hogy mondjam – jogilag elég nehezen felfogható, hogy valaki egy olyan szerződéskötési folyamatban, ahol egyébként jövedelemigazolást, a jelzálogbejegyzés alapjául szolgáló tulajdoni lapot és még jó ég tudja, mi mindent csatolni kell, ott se reklám, se a banktisztviselőnek a tájékoztatása ne befolyásolta volna a szerződéskötésben. Ugyanakkor ez a mondat szinte minden bank szerződésében benne van, benne volt. Volt olyan egyébként, aki ezt nem írta alá, és kifogásolta, ez konkrétan 2009 nyarán volt, amiről én tudok, és ezután a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete azt írta, hogy egyébként ebben semmiféle jogszabálysértést ő nem talál. Úgyhogy kérdezem, hogy mi ezzel kapcsolatban az ön véleménye. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kozma Péter!

KOZMA PÉTER (Fidesz): A kérdésem elsősorban nem a bankokra vonatkozna, hanem az egyébként hitelközvetítőkre. Nevezetesen a hivatali működése alatt érkeztek-e jelzések, beadványok, panaszok arra vonatkozóan, hogy a hitelközvetítők, akik a bankokkal kötött szerződés alapján devizahiteleket közvetítettek ki, adott esetben még a bankoknál is

kevesebb tájékoztatást nyújtanak az ügyfeleknek, vagy adott esetben, mert én például kaptam olyan levelet, amelyben azt írta az ügyfél, hogy egyértelműen igyekeztek rábeszélni, hogy de csak vegyen fel hitelt, mert hogy ez mennyire kedvező, és akár még befektetésre is fordíthatja, ha éppen nem lakást akar például vásárolni belőle. Tehát ezen jelzések eljutottak-e önökhöz, illetve, ha igen, milyen intézkedéseket tudtak tenni és tettek e negatív jelenségek megakadályozása érdekében?

Nyilvánvaló, zárójelben jegyzem meg, hogy ezek a közvetítő cégek valamilyen formában érdekeltek, nem csak érintettek voltak abban, hogy minél nagyobb hitelt helyezzenek ki.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Ipkovich képviselő úré a szó.

DR. IPKOVICH GYÖRGY (MSZP): Köszönöm a szót, elnök úr. Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Tisztelt Elnök Úr!

A kérdésem lényege az lenne, hogy tetszett említeni, hogy jelzésekkel éltek a lakosság túlzott eladósodásával kapcsolatban, ezen belül a devizaeladósodással kapcsolatban is. Mi volt az aránya ennek az eladósodásnak a forint, illetve deviza között ténylegesen az ön hivatali ideje vége felé, és mit tartott volna helyesnek. Van-e egyáltalán olyan szám, amire azt tudtuk volna mondani, hogy mondjuk ez egy egészséges deviza-forint-hitelállomány az eladósodás tekintetében?

ELNÖK: Köszönöm. Átadnám az elnöklést Vas Imrének, én is szeretnék kérdezni.

(Az elnöklést dr. Vas Imre alelnök veszi át.)

ELNÖK: Az ülés vezetését átveszem, és megadom a szót Papcsák elnök úrnak.

DR. PAPCSÁK FERENC (Fidesz): Köszönöm szépen. Azt szeretném öntől megkérdezni, hogy az elmúlt bizottsági ülésen, a Magyar Nemzeti Bank elnökének meghallgatásán felmerült az a kérdés, hogy önök a hatósági szerepet ellátó kormányzati szerv, vannak olyan országok, ahol a bankfelügyeleti szerepet, a pénzügyi felügyeletet a Nemzeti Bankkal együtt látják el, tehát összeolvad a két intézmény, éppen ezért a felelősséget így hártották el a gondolkodásukban, hogy van erre egy önálló hatósági szerv, ez a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete, és pontosan nem értjük, illetőleg én nem értem, hogy milyen hatósági eszközökkel tudnak önök beavatkozni ezekbe a folyamatokba, és ha igen, akkor tettek-e ilyen hatósági intézkedést. Én csak két példát hadd említsék meg, amely mindenképpen szükséges. Az egyik a magas thm-mel működő hitelszolgáltatóknak a szerepvállalása az elmúlt 8-10 évben, amit a képviselő úr is említett, Kozma Péter. 200-300 százalékos thm-mel tudtak a piacon dolgozni cégek. Illetőleg vizsgálták-e a felügyeleti működésük alatt a pénzügyi szervezetek, tehát a bankok úgynevezett leányvállalásainak a hitelezési gyakorlatát, hogy az mekkora mértékű volt, mert volt egy olyan szakasza a devizahitelezésnek, amikor már nem közvetlenül a banktól vették, vehették fel az emberek a hitelt, hanem egy bizonytalan tulajdonosi háttérű, de a bankhoz nyilvánvalóan köthető pénzügyi szolgáltató cégtől. Illetőleg van egy olyan elképzelés, elgondolás, hiszen ezekből az anyagokból, amelyet ön is becsatolt, illetőleg mások is rendelkezésünkre bocsátottak, hogy a fordulópont valahol 2004 környékén következett be. Ez kimondhatom, Gyurcsány Ferenc kormányra kerülésének időpontjához kapcsolódik egyébként, és maga Gyurcsány Ferenc egy levélben említést is tett arról, hogy ez egy súlyos kockázattal jár a magyar adósságra, illetőleg az állami szervezetre nézve, hogy nem lehetséges-e az, hogy a kormány azért engedte a devizaeladósodást, mert ez a GDP-re lényegében jótékony hatással bírt. Tehát azért engedte el

a lakossági devizaeladósodást, mert ez kimutatható volt a GDP növekedésében? Röviden ennyi lenne az én kérdésem.

ELNÖK: Visszaadom az ülés vezetését az elnök úrnak.

(Az elnöklést dr. Papcsák Ferenc elnök veszi vissza.)

ELNÖK: Köszönöm szépen. Más kérdés, ha nincs, öné a szó, Farkas úr.

FARKAS ISTVÁN, a PSZÁF volt elnöke: Köszönöm szépen. Nem biztos, hogy információk hiányából mindenre tudok maradéktalanul választ adni. Vas úr azt kérdezte, hogy a szerződésben az a passzus, amelyik úgy szól, hogy a reklámok és az ügyintéző tájékoztatója nem befolyásolja a hiteldolgot. Ha ez így volt megfogalmazva, biztos nagyon hülyén volt megfogalmazva, és nem tudom, hogy valaki ezt látta-e, már úgy értem, hogy felügyelet, ha 2009 után történt, akkor sajnos ezt én már nem tudom megmondani, hogy így történt-e. De szeretném elmondani, hogy ez annak a tükörképe, csak rosszul van megfogalmazva, amit minden banki reklámnak kötelező feltüntetni, hogy a tájékoztatás nem teljes körű. Tehát amikor az van odaírva, hogy ez a betét 19 százalék, és tessék neki örülni, és ott csinos hölgyek randalíroznak a képernyőn, akkor mindig nagyon kicsi betűvel, de ott van, hogy a tájékoztatás nem teljes körű. A döntéshez tessék minden körülményt figyelembe venni, és azt gondolom, hogy ez korrekt, hogy a reklám önmagában olyan, ami nem tud teljes dolgokat, mindig a vonzást mondja, ezért azt gondolom, hogy „a kérdezze meg gyógyszerészét és kezelőorvosát” ebben az ügyben, ha jól van fogalmazva a szerződés, ez teljesen helytálló. Tehát az van fogalmazva, hogy ha ön csak és kizárólag abból tájékozódik, amit a hitelközvetítő mondott, akkor biztos, hogy nem kapott teljes körű tájékoztatást, ennek alapján ne döntsön. Ha rosszul volt fogalmazva, akkor ez nyilván egy más kérdés.

Kozma úr kérdése nagyon fontos. Magyarországon a hitelközvetítőknél, és általában a pénzügyi szektorban dolgozó ügynökök szerepe óriási. Hozzá kell tennem, hogy 40 ezer emberről beszélünk, aki a pénzügyi szektorban közvetítéssel foglalkozik. Rengeteg olyan pedagógus van, aki egyébként mellékállásban dolgozik, rengeteg olyan, aki elvesztette a munkáját, és ez valami olyan tevékenység, amivel fenn tudja magát tartani. Ezeknek a kockázata egy óriási kockázat. Én nem emlékszem pontosan a számra. Talán az elnök úr majd tud nekem segíteni. Valamikor 2008 táján készült egy nagy felmérés, ami általában a közvetítésről szólt, és azon belül például arról, hogy nem egyforma az ügynökök kötelezettsége. Van, ahol például a biztosításnál le kell vizsgáztatni őket, mindenféle dolgokat kell nekik tenni, hitelközvetítőknél ilyenre nem volt szükség, és akkor a felügyeletnek az volt a javaslata, hogy ezt törvényben kell szabályozni, méghozzá úgy, hogy egységes legyen a közvetítők szabályozása. Mert ilyen alapon nagyon nehéz a termékeket megkülönböztetni.

Teljesen egyetértek, ez egy kockázat, erre egy szabályozást javasoltunk. Azt gondolom, ez még ma is igaz, hogy ennek a szabályozását meg kell teremteni, és nem szabad különböző szabályokat tenni az ügynökökre. Igen, az ügynököknek az a dolga. Ők abból élnek, hogy minél hamarabb valakivel köttessenek egy szerződést. Hadd mondjak egy másik példát a biztosításról. Nagyon gyakran az van, hogy a teljes biztosítási összegnek a százalékában megkapja az ügynök a jutalékát, miközben mondjuk a biztosított nem fogja fizetni, csak egy hónapig a biztosítási díjat. Tehát van egy csomó olyan dolog, ami ebben az ügyben rendezést igényel.

Ipkovich úr, van-e helyes arány? Szerintem nincs helyes arány. Egyrészt azért nincs, mert az, hogy mi a helyes arány, azt különböző feltételek mellett lehet meghatározni. Teljesen nyilvánvaló, hogy mondjuk Szerbiában, ahol a külföldön dolgozók aránya nagyon magas, ebből következően a devizaforrásokkal rendelkező, folyó forrásokkal rendelkezők aránya

nagyon magas, sokkal magasabb lehet a devizahiteleknek az aránya mint egy olyan országban, ahol az emberek nem mehetnek külföldre. Azt gondolom, hogy az, hogy mi a helyes arány, azt nyilvánvalóan a körülményeknek kell meghatározni. Az, hogy amikor mi 2004-ben erre figyelmeztettünk, és hogy azon belül miért volt a devizahitel, hadd mondjam el, hogy az igazi problémát az jelenti, hogy a magyar lakosságnak a szabadon felhasználható jövedelmi részében nagyon kicsi az a hányad, ami arra fordítható, hogy hiteleket törlesszen és hiteleknek az adósságszolgálatát teljesítse. Ez forintnál is igaz. Erre hívtuk fel 2004-ben a figyelmet, és azt mondtuk, hogy ami a devizahitelezést illeti, ott igazából két probléma van. Az egyik probléma az, hogy a devizahiteleknél a hitelfelvevők nem azt a műveletet végezték el, zárójel, és nem elvtelenül vagy nem rosszaságból, hogy azt mondták, hogy fel szeretnék venni ötmillió forint hitelt, melyik az olcsóbb. Ötmillió forint értékben devizahitelt venni, vagy ötmillió forint értékben forinthitelt venni? Mert ebben az esetben azt mondta volna, hogy a devizahitelt választja, mert az olcsóbb, és az egész futamidő alatt olcsóbb volt a devizahitel, a forint törlesztése. Akkor megspórol egy hiteltörlesztési kategóriát. De nem ez történt. Azt mondta, hogy hol tudok én kapni ötmillió forintnyi hitelt, aminek a törlesztése még belefér az én büdzsémbe? Ezt azt jelentette, hogy hitelnagyságot vettek és nem hiteltörlesztési különbséget akartak ezzel optimalizálni. Ez volt a veszélye. Amikor felvették a devizahitelt, két kockázatot vettek magukra. Az egyik, ami egyébként mindig is volt, az, hogy a kamatok változhatnak, és változtak is, a másik, hogy az árfolyamok változhattak, ami miatt mi mindig küzdöttünk, és ami folyamatosan a konzultáció tárgya volt a bankokkal, hogy ezt jelenti, meg azt jelenti, hogy a hitelfelvevők egy tőkepiaci kockázatot is vállaltak magukra, aminek a fedezetére semmiféle eszközük nem volt.

Jól lehet, mondom még egyszer, 2002 és 2008 közepe között ennél stabilabb árfolyam, mint a svájci frank, nem létezett. Tehát valójában egészen a 2008-as válság idejéig ha megnézzük a grafikont, 180 fölött az árfolyam nem volt. Tehát abszolút stabilan lehetett számolni erre. Mondom még egyszer, ezzel a kockázat benne volt, a kockázat nem egyenlő azzal, hogy be is következik a veszély, csak számolni kell vele.

Papcsák úr három kérdést tett fel. Az egyik a hatósági szerepkör, hogy milyen hatósági eszközei voltak a PSZÁF-nak? Azt gondolom, hogy más a szerepe az MNB-nek és más a felügyeletnek. Más a jegybanknak és más a világon mindenütt, függetlenül attól, hogy milyen megoldásokat alkalmaznak egyes országok szabályai. Már csak azért is, megint a hatósági eszközökhöz kapcsolódva. A Nemzeti Banknak például a verbális intervenció, magyarul, hogy ki a Magyar Nemzeti Bank elnöke, és azt mondja, hogy nem szereti ő a devizahiteleket, az egészen más, mint a felügyeleté, ami konkrét pénzügyekkel foglalkozik. Ha én tehát kiállok, és azt mondom, hogy nekem bajom van a devizahitelekkel, a következő kérdést teszik fel az újságírók, teljes joggal: melyik banknál? Hiszen nekem, ami a konkrét bankokkal kapcsolatosan van, ezért nem lehet ugyanazt az intervenciót csinálni a felügyeletnél mint a Nemzeti Banknál.

Ami a hatósági eszközöket illeti, még egyszer mondom, egyes bankokkal szemben, egyes pénzügyekkel szemben a felügyeletnek mire fel nagy hatásköre van, bezárva azzal, hogy azt mondhatja, hogy tessék befejezni a tevékenységet. Ahhoz azonban, hogy ezekkel a hatáskörökkel élhessen, a jogszabályban leírt, pontosan és precízen megfogalmazott feltételnek teljesülnie kell.

A felügyelet ugyanis jogszabály-alkalmazó. Ilyen értelemben, ha nincs benne a jogszabályban, például az, hogy a devizahitelnek és a forinthitelnek ilyen aránya lehet, ami szerintem, mondom még egyszer, nem egy helytálló dolog lenne, de ha lenne ilyen, akkor nyilván ezt ellenőrizni kéne, és ha valaki ezt megszegte volna, csak múlt idő. Én nem mondhatom azt, ez volt az örök vita, többek között ez vezetett oda, hogy én 2009-ben elköszöntem, hogy én azt gondolom, hogy a felügyeletnek olyan hatáskört kell adni, hogyha azt látja, hogy ebből baj lesz, még nincs baj, akkor is intézkedhessen.

A jogszabályok azt mondják, hogy ha átment a piroson és elütötték, akkor meg lehet bírságotlani. Ha látom, hogy le fog lépni a járdáról, akkor a felügyeletnek nem volt hatásköre azt mondani, hogy én megakadályozom, hogy lelépjen a járdáról. Ez alapvető különbség.

Magas thm-ek. Igen, semmi nem tiltja, hogy magas thm-mel dolgozzanak. Nem akarom kimondani az intézmény nevét, nehogy reklám bűnébe essek, sokszor vizsgáltuk az intézményt és minden olyan feltételt, ami jogszabályban le volt írva, neki teljesíteni kell. Ha azt teljesítette, akkor rendben van, ha nem, akkor abban mindig bírságotlunk is. De az, hogy azt mondjuk, hogy nekünk ez nem tetszik, az nem a felügyeletnek a hatásköre. Általában egy szabályozó hatóság sem mondja azt, hogy neki ez nem tetszik, hogyha erre nincs jogszabály, mert az nem tesz jót.

ELNÖK: A GDP-növekedéshez...

FARKAS ISTVÁN, a PSZÁF volt elnöke: Igen, igen, csak előtte volt még egy, a hitelezési gyakorlattal kapcsolatos. Most nem tudom elolvasni, hogy mit írtam ide.

ELNÖK: Volt a bankok leányvállalatai, valamint a GDP-re való hatása.

FARKAS ISTVÁN, a PSZÁF volt elnöke: Az egész probléma természetesen a lízinggel kezdődött. Az a levél, amit becsatolt a Járai elnök úr az ő anyagához, ami egyébként csak arról szól, hogy tessék nekem megmondani, hogy van-e valami bizonyíték arra, hogy van ilyen, és nem arról szól, hogy most akkor figyelmeztetjük, hogy mi lesz 2002-től. 2004-ben volt, amikor még ilyen picike volt a devizahitel, a lízingről szólt, és valóban a dolog úgy kezdődött, hogy autólízing lett a devizahitelből. Nem a bankok kezdték el a dolgot, ezt most nem mentségükre mondom, félreértés ne essék, hanem a történelmi hűség kedvéért, és természetesen, amikor a dolog teljesen bevett és alapvető gyakorlattá vált, nemcsak a bankok folytatták ezt a tevékenységet, hanem a bankok leánycégei is. E tekintetben, ha jól emlékszem, egyszer egy konferencián azt mondtam, hogy Magyarországon a nem bank szerint működő, de hitelező intézmények, lízingcégek, faktoringcégek azok, akik a szakmai válságot testesítik meg Magyarországon, hiszen az történik, hogy ők felvesznek hitelt a banktól, ezt kihelyezik a hitelfelvevőknek, a bank szempontjából ez egy pénzügyi hitelfelvevő, következésképpen egy jó adós, mondjuk fél éves hitelfizetési kötelezettséggel a bank felé, miközben tízéves futamidőre futtatják az adósok kockázatát. Ez semmiképpen nem egy jó helyzet. Még egyszer mondom, semmi jogszabályi akadálya ennek a dolognak nem volt. A bankok igyekeztek, amennyire lehetett, megnézni, hogy amikor az ő leánykáik adták ki, azok mire adják a hitelt, de természetesen, ha egy más bankhoz ment el ugyanaz a lízingcég, akkor ez a dolog már kevésbé volt kezelhető.

És végül az ütemezésről. Meggyőződésem szerint 2004 azért volt fordulópont, mert 2004. május 1-jén léptünk be az Európai Unióba, és mint említettem, minden nemzetközi tapasztalat azt mondja, hogy az újonnan csatlakozó országokban van egy eufória a csatlakozás kapcsán, amely szerint mindjárt euró lesz. Ha jól emlékszem, 2004-ben azt mondtuk, hogy 2008-ban lesz euró. Ez most abból a szempontból érdekes, nem minősítem, ez egy ténykérdés, az, aki a hitelt felvette, meg a hitelt nyújtotta, az azt mondta, hogy egy tízéves hitelnél igazából mennyit kell futni a devizakockázatig, mondjuk még hat évet. Tehát a hitel felével futjuk, a másikkal meg nem futjuk. Egyébként is egy stabil árfolyamos dolog, semmi gond nincs vele. Tehát sokkal inkább azt gondolom, hogy az ütemezésben ez szerepel mint bármiféle más döntés. Ami pedig a GDP-t illeti, ha az anyagban, az áttekintésben pozitívként van feltüntetve, hogy a korábbi lakáshitel-támogatási rendszer hozzájárult a GDP-növekedéshez, akkor ebből a szempontból ez is hozzájárult, hiszen így ment vissza a lakásépítés ugyanarra a szintre, ami előtte volt. Én nem gondolnám, hogy ez dolog motiválta a

döntéshozókat, már csak azért is, mert az, hogy a devizahitelek nőttek, ez nem döntés következménye volt. Ez nem egy központi akart volt, hogy „és holnaptól kezdve lenyomjuk a lakosság torkán a devizahiteleket”.

Szeretnék visszatérni: ennek alapvetően az volt az oka, hogy a belföldi források kevesek voltak, brutális volt a kamatkülönbözet a frank és a forint között, és ráadásul mesterségesen alacsonyan tartott árfolyam mellett nem lehetett látni az árfolyamkockázatokat. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Véleménykör? Nagyon röviden, alelnök úr!

Vélemények

DR. VAS IMRE (Fidesz): Köszönöm. Tehát, amit mondtam, hogy úgy volt megfogalmazva, hogy sem a reklám, sem a banktisztviselő tájékoztatása nem befolyásolta, ez konkrétan így volt egy szerződésben, és konkrétan panasz is történt a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete felé, és az volt a válasz, hogy egyébként semmiféle jogszabálysértés nem történt, ez 2009 nyarán volt. Azért feszegettem ezt a kérdést, mert ezt én is annak idején furcsállottam. Persze azt nem tudom egyébként, hogy a bank a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete felé milyen szerződést mutatott be, miután egyébként az ügyfelek azt nem írták alá. Pont ez volt egyébként a furcsa, amit az adott bank ottani alkalmazottjai egyszerűen nem is tudtak mire vélni, hogy milyen dolog az, hogy valaki nem írja alá a szerződést. Úgyhogy ez konkrétan így történt, ennyire szerettem volna reagálni. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Időközben megérkezett Steiner Pál képviselő úr is, és a bizottság teljes ülésen tárgyalja a kérdést. Alelnök úr, röviden!

DR. GAUDI-NAGY TAMÁS (Jobbik): Köszönöm a szót, elnök úr. Közfeladatomban tettem eleget, mert napirend előtti felszólalással éltem most a Ház plenáris ülésén a 2006 őszi elítélések semmissé nyilvánítása közkegyelem tárgyában, ezért késtem, elnézést. Ezért nem tudtam sajnos a Farkas úr teljes beszámolóját meghallgatni. Kérdést sem tudtam feltenni, ezért felteszek egy kérdést, de ezt megpróbálom én megválaszolni, illetve elmondom a véleményemet ennek keretében.

Tulajdonképpen a dolog lényege szerintem az, ezt már a pénzügyminiszteri meghallgatásokon is elmondtuk, vagy elmondtam, hogy határidős devizaügyleteknél az árfolyamkockázatot árfolyam alapú derivátumokkal kellene lefedni. Ez magyarra fordítva valami olyasmit jelent, hogy kockázatsökkentés kell, jelen esetben az árfolyamkockázat biztosítása lett volna szerintem az alkalmas és megfelelő eszköz arra, hogy azt a tehernövekményt, ami az árfolyamváltozás miatt jelentkezett a hitelfelvevők oldalán. Ehhez egyszerűen azt kellett volna tenni, és ezt kérdeztem volna, vagy akkor mondom el véleményként, hogy azért, ha a felügyelet, illetve minden potenciális szereplő, Magyar Nemzeti Bank, akkori pénzügyminiszterek, akkori felügyeletnek szerintem kutya kötelessége lett volna olyan irányba tolni szabályozókkal, fellépésekkel és mindenfajta eszközzel a bankokat, hogy ne dobhassanak a piacra olyan terméket, amely nem tartalmazza ezt az árfolyamkockázat-biztosítást. Ez nem lett volna ismeretlen dolog.

Ez a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítást tudnám analógiaként mondani, az állam naponta nyúl kál bele, ilyen-olyan irányba, de semmi akadály nem lett volna. És nem mondom, hogy mindenben megoldást hozott volna, hiszen a forint alapú hiteleknel is azért van már egyre növekvő hátralékállomány, nyilván a gazdasági helyzet általános romlása miatt, de úgy gondolom, hogy a problémák egy jelentős részét mégis csak ki lehetett volna zárni. Tehát a költői kérdést gyakorlatilag úgy lehet feltenni, hogy hogy fordulhatott elő az, hogy egy ilyen félkész és tulajdonképpen más megfogalmazásban, hibás terméket engedtek a

piacon megjeleníteni egyre növekvő számban. Ugye itt Draskovics pénzügyminiszter úr múltkori meghallgatásán kiderült, hogy már az ő ideje alatt szignifikánsan megnöttek 2004-ben ezek az ügyletek, tízszeresére nőttek, noha nem voltak nagy számok ezek abszolút mértékben, de sem az akkori pénzügyi kormányzat, sem a Magyar Nemzeti Bank, sem pedig a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete nem tett meg mindent annak érdekében, hogy ennek a bizonyos félkész vagy hibás terméknek a piacra jutását megakadályozza, és ezzel megakadályozza azt, hogy több százezer magyar ember ilyen adósságsapdába kerüljön, amilyenbe most már került. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Hozzászólásra jelentkezőt nem látok. Akkor esetleg az elhangzottakra egy reakciót, ha tesz, Farkas úr! Parancsoljon!

FARKAS ISTVÁN, a PSZÁF volt elnöke: Köszönöm szépen. Vas úr, mivel nem láttam a szerződést, nem nagyon tudok hozzászólni, ennek az elbírálása már nem az én elnökségem alatt történt. Konkrétan kéne tudni. Egyébként, ha rosszul volt fogalmazva, egyetértek vele, hogy az elmeszelési kérdés.

Ami a Gaudi-Nagy Tamás urat illeti: világosan látni kell, hogy minden kockázatcsökkentésnek ára van. Nyugodtan meg lehetett volna azt tenni, hogy a bankok saját maguk vállalják be az árfolyamkockázatot, saját maguk fedezik, és akkor csak forinthitel lett volna, 1215 százalékos kamattal. Avagy, hogyha azt mondják, hogy a lakosság felveheti a devizahitelt, de neki kötelező árfolyamkockázat ellen biztosítást kötni, ugyanannyi lenne az ára, mint a forintnak. Nem véletlenül az történt, hogy az az opció volt, hogy ki viszi a kockázatot, és ezért olcsóbb kamatot, vagy aki nem viszi a kockázatot, a forintkamat végrendelkezésre állt. Tehát, ha valaki azt akarta, hogy ő nem vállalja ezt a kockázatot, a magas hitel akkor is rendelkezésre állt. Más kérdés, hogy nem teljesen életszerű, hogy a dolgok így vannak.

Az pedig, hogy kötelezővé kéne tenni, hogy csak forinthitelezés van egy országon belül, csak szeretném említeni, nem volt az alelnök úr, amikor elkezdtem: egy olyan országban, hol devizaliberalizáció után teljes konvertibilitás mellett határon átnyúló tevékenységek vannak, elég kétséges ennek az eredményessége. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen, hogy a bizottság rendelkezésére állt, és megosztotta velünk a gondolatait. Dr. Szász Károly úr, néhány bevezető gondolat erejéig, öné a szó!

Dr. Szász Károly expozéja

DR. SZÁSZ KÁROLY, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete elnöke: Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Albizottság! Elnök úr kérésére Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete egy részletes anyagot készített, amelyben összefoglalta a 2002 és a 2010 közötti időszak legfontosabb intézkedéseit, eseményeit, amelyek a felügyelet vonatkozásában a devizaeladósodás tárgyában tett. Ezeket korrekten, kronologikus sorrendben az albizottság részére elkészítettük, és az önök számára is rendelkezésre áll.

Amikor ezzel kapcsolatban a véleményemet kérdezik, akkor engedjék meg, mielőtt a véleményemet elmondom, a következő tényeket bocsássam előre. Először is azt kell látnunk, hogy egészen másképp néz ki egy folyamat akkor, amikor a folyamaton belül, a folyamat során, a folyamatban vagyunk, mint amikor a folyamat végéről tekintünk visszafelé. Vagyis én nem szeretnék utólag okosabbnak tűnni, utólag visszatekintve természetesen minden másképp látszik mint akkor, amikor egy folyamat részesei vagyunk.

Másrészt az is látszik az előterjesztésünkéből, hogy évről évre a felügyelet különböző lépéseket tett, amelyek során egyértelmű, hogy a felügyelet jogkörei, intézkedései, a

felügyelet kompetenciája ebben a kérdésben is fokozatosan tágult, bővült, és a folyamat vége felé már egészen másképp foglalkozott az eseményekkel, mint a folyamat elején.

Ugyanakkor személy szerint nehéz helyzetben vagyok, hiszen én pont ez alatt az idő alatt nemcsak nem voltam a felügyeleten, hanem egy másik országban dolgoztam, ahol alapvetően ugyanez a folyamat egészen más szemszögből tárult elém.

Ha én egy kis távolságtartással ezt az eseményt nézem, akkor tekintsenek az anyagunk első oldalán lévő táblázatra, amely egy nagyon érdekes képet mutat, és nem tudom, hogy feltűnt-e önöknek a bankok lakossági hitelállományának devizális megoszlásáról szóló táblázat. Ez azt mutatja, első rálátásra, hogy milyen mértékben változtak a devizahitelek, de hogyha jobban megnézik ezt a táblázatot, a legérdekesebb az, hogy az egyéb devizanem, ami a devizahitel-állománynak több mint a 90 százalékát kiteszi, ez valójában nincs részletesen megbontva. Vagyis azt szeretném elmondani, hogy tulajdonképpen a jövő évtől kezdve, hiszen az adatszolgáltatás elrendelésére is bizonyos idő kell, csak a jövő év kezdetétől tudjuk korrekt módon teljesen pontosan a svájci frank vagy az egyéb, nem euróban denominált devizahitelek konkrét értékét az adatszolgáltatás útján elrendelni. Azt akarom ezzel érzékeltetni, hogy amikor a devizaeladósodásról beszélünk, akkor ennek pontosan a legfontosabb eleme, tehát a svájci frankban történő eladósodás igazából nem jelentett problémát. Tehát most bármit akarunk mondani, és különben én ebben egyetértek Farkas úr megállapításával, nem maga a svájcifrank-hitelezés jelentette a problémát. Annyira nem jelentette a problémát, hogy még az adatszolgáltatás útján sem voltak arra kíváncsiak, hogy ez pontosan, konkrétan mekkora értéket jelenít meg.

És másik oldalon és inverz módon érvelve, amikor, mondom, egy kis távolságtartással figyelem az eseményeket, és próbálom levonni a következtetéseket, akkor épp az látszik, hogy annak ellenére, hogy ez a devizális megoszlás az adatszolgáltatásban nem jelentkezett, amikor a japán jen típusú hitelezés elindult, akkor annak ellenére, hogy most vitatkozhatunk azon, hogy mit tett a felügyelet, mit nem tett, volt-e eszközrendszere, nem volt, szólt-e valakinek, vagy nem szólt, mégis a japánjen-hitelezést hatékonyan meg tudta akadályozni.

Vagyis ott, ahol problémát látott, és a japánjen-hitelezésnél azért látott problémát, mert az összes egyéb; alapvetően a svájci frank esetében elmondható, ha svájci frank–euró-keresztárfolyam viszonylag stabil volt egészen a válság kitöréséig. Tehát amikor arról beszélek, hogy a devizahitelezés nem jelentett problémát, akkor ez sem az euróra, sem a svájci frankra nem jelentett problémát, de ahol pedig problémát jelentett, a japán jen esetében, ott pedig eszközrendszer nélkül is a felügyelet meg tudta tenni a lépéseket. Tehát ez érdekes módon igazolja azt is, hogyha valamit akarunk megtenni, akkor igenis megtaláljuk annak az eszközrendszerét. Verbális kommunikáció, egyéb más szabályozások, ezeket különben a mi anyagunk nagyon részletesen tartalmazza. Tehát nekem az a meggyőződésem, hogy valóban ki kell tudnunk mondani azt, hogy a devizahitelezés úgy általában különböző okoknál fogva, ennek most a kialakulásáról én nem kívánok többet mondani, hiszen ezek végül is itt korrekten elhangoztak, ezek akkoriban nem jelentettek problémát, sőt egy kívánatos folyamatnak tűnt. De ennek volt egy olyan mellékszála, egy konkrét devizanemben, a japán jenben, ami viszont, amikor problémát jelentett, akkor a felügyelet, és nemcsak a felügyelet, természetesen, hanem itt az anyagunk is tartalmazza, hogy a Nemzeti Bank is közösen ez ellen hatékonyan fel tudott lépni.

Na most, csak nagyon röviden, részletesebben kibontva. Ugye látszik, hogy a felügyeleti elem, különben minden, amit az anyagunk közöl, vagy a felügyelet honlapján megtalálható részletesen vagy itt a több száz oldal feldolgozása után ennek egy nagyon részletes mellékletben a legfontosabb útmutatókat, ajánlásokat mellékeljük. Tehát az önök rendelkezésére áll ez. De az, ami nagyon érdekes, hogy a felügyelet például az elemzéseiben 2002-ben és 2004-ben szólt a devizahitelezésről, 2005-ben még úgy szintén szólt, majd 2008-ban történt újra említés a devizahitelezésről. Tehát pontosan akkor, amikor úgy igazából

felfutott 2006-7 tájékán, akkor a devizahitelezéssel kapcsolatban a felügyeleti elemzések nem tartalmaztak semmiféle megjegyzést.

A felügyeleti útmutatók, amelyek alapvetően az intézmények részére készülnek. Igazából a japán jen alapú hitelezéssel kapcsolatban 2007-ben és 2008-ban jelent meg felügyeleti útmutató, de ahogy említettem, erre vonatkozóan a felügyelet hatékonyan fel tudott lépni.

Ami az ellenőrzéseket illeti: hát a felügyelet 2005-ben folytatott fogyasztóvédelmi jellegű ellenőrzést, utána igazából helyszíni ellenőrzéseket a felügyelet nem végzett. 2008-ban történt újra először, de szintén alapvetően fogyasztóvédelmi ellenőrzés, a devizaárfolyam-kockázat feltárásával kapcsolatos banki gyakorlatokat ellenőrizte. Tehát sem az útmutatók, sem az ellenőrzések nem a kockázat feltárását követően az adott tevékenység betiltására vonatkoztak, hanem csak a tájékoztatásra. Na most, persze, ami a tájékoztatást illeti, ott is felmerül az a kérdés, hogy akkor, amikor Ausztriában az euró és a svájci frank közötti alig talán egy-két százaléki különbség miatt olyan óriási mértékű volt a svájcifrank-devizahitel felvétele, akkor mit ér a tájékoztatás egy olyan ország esetében, ahol nem egy-két százalék, hanem valóban esetleg 6-7-8 százaléki különbség is van a svájci frank és a forint alapú hitelek között. Tehát én úgy gondolom, hogy sok minden történt. Ott, ahol szükséges volt, vagy a felügyelet – inkább így fogalmazom – szükségesnek ítélte, ott hatékonyan fel tudott lépni, ahol viszont, most utólag úgy tűnik, hogy fel kellett volna lépnie vagy másokkal együtt fel kellett volna lépnie, ott azért nem lépett fel, mert azokat nem tekintették olyan kockázatosnak, ami miatt ott fel kellett volna lépni. Amikor pedig a felelősségről beszélünk, akkor valójában itt különböző intézményeknek különböző felelősségi körei vannak. Amikor én kapom a kérdéseket, akkor ez alapvetően a prudenciális kockázatra, tehát a hitelintézeteknek a likviditására, tőkemegfelelésére, hitelképességére vonatkozó hatásoknak az elemzését jelenti, valamint a fogyasztóvédelmi szempontú feladatainkkal kapcsolatos kérdésekre tudok válaszolni.

Más kérdés, hogy ezek a problémák, és akár itt a korábbi kérdésre is vissza szeretnék utalni, ezek a problémák úgynevezett mikroprudenciális problémák, és a lényeg az, hogy ezek a problémák, noha lehet, hogy egyes szinten nem jelentkeznek és nem jelentenek problémát, de a rendszer egészében mégis problémát jelentenek. Ez pedig már nemcsak a felügyelet feladata, talán nem is elsődlegesen a felügyelet feladata, hanem a makroprudenciális feladatkör valójában már a jegybank és a felügyelet közös feladata. És épp ez a lényeg, ami valójában nemcsak Magyarországon, hanem Európában mindenhol arra irányította rá a figyelmet, hogy hatékonyabbá kell tenni a mikro- és a makroprudenciális felügyeletért felelősséget vállaló szereplők, hatóságok közötti együttműködést, és ennek érdekében jöttek létre azok a fórumok, mint Európában az ESRB, Magyarországon most a Pénzügyi Stabilitási Tanács, amely alapvetően ezeknek a makroprudenciális kockázatoknak a kezelésére és az ezekkel összefüggő intézkedéseknek a megtételére szorítkozik.

A másik megjegyzésem pedig zárójelben, hogy természetesen a felügyelet hatáskörei is alapvetően mások voltak az elmúlt időszakban. Ne felejtjük el, a felügyelet kormányhivatallá lett tulajdonképpen visszaminősítve, a felügyeletnek jogszabály-veleményezési joga volt, és igazából jogszabály-kezdeményezéssel is ritkán élt, egy sokkal alárendeltebb szerepbe került mint amilyen volt 2004 előtt, és amilyen most mint alkotmányos szerv. Természetesen nem lehet csak ezekre a felelősséget hárítani, hiszen, hogyha egy problémát látunk, akkor ezt artikulálni kell, és ki kell tudnunk fejezni, és igenis tovább kell tudnunk menni, hogy megoldjuk a feladatokat, de kétségkívül hogy szabályozási vonatkozásban is lényegesen korlátozottabbak voltak a felügyeleti lehetőségek mint most. Röviden ennyit szerettem volna mondani. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kérdés?

Kérdések

DR. GAUDI-NAGY TAMÁS (Jobbik): Egyrészt szeretném megköszönni elnök úrnak a nagyon alapos beszámolóját, illetve különösen ezt az anyagot, amit itt a bizottság rendelkezésére bocsátott, ezt nyilván nem tudtuk most teljes egészében áttanulmányozni, de látszik, hogy alaposan utánamentek a kérdéskörnek, és hasznos adalékot adtak az albizottságnak. Nekem konkrétan egy olyan kérdésem volna az ön által átadott anyag harmadik oldalán (*Dr. Steiner Pál számítógépe kihangosodik.*) ... a technika ördöge! (*Derültség.*) (*Dr. Steiner Pál: Bocsánat!*) ...az élénk tett anyaggal kapcsolatban. A 3. oldal első bekezdésében szerepel egy eszmefuttatás arról, hogy milyen eszközök állhattak a felügyelet rendelkezésére, tehát tulajdonképpen (*Dr. Gaudi-Nagy Tamás mobiltelefonja gerjeszti a hangosítást.*)

ELNÖK: „A technika!” (*Derültség.*)

DR. GAUDI-NAGY TAMÁS (Jobbik): Ami mindenkit a legjobban izgat, az az, hogy tulajdonképpen tényleg objektíve az államnak hatalmában állt volna-e megakadályozni a devizaeladósodásnak ezt a folyamatát, ami megtörtént, tehát ezek a bizonyos félkész és hibás termékek piacra dobását vagy sem. És akkor itt az eszmefuttatásban szerepel az, hogy olyan intézkedési jogosítvány, amely konkrét termékek vagy szolgáltatások betiltására, felfüggesztésére vonatkozik, csak 2010. január 1-jétől állt a felügyelet rendelkezésére, és az is csak legfeljebb kilencven napra. Itt én azért hadd kérdezzem meg, nyilván persze tudom, hogy nem Szász úr és a felügyelet a jogalkotó, de gyakorlatilag azért a felügyelet, ha a működési körében észlel olyan jelenségeket, amiről ön most beszámolt, meg az elődje is, hogy elindult egy devizahitelezési folyamat, aminek azért vannak aggályos elemei, nincs olyan törvényi felhatalmazása a felügyeletnek, amellyel fel tudna lépni, akkor a felügyeletnek adott esetben nem lett volna feladata vagy kötelessége jelzést adni a kormányzat felé, hogy kérem szépen, szeretnék én fellépni, csak nincs jogosítványom erre. És szíveskedjenek egy olyan jogi gumibotot adni a kezembe, némi túlzással mondván, vagy egy olyan jogi eszközt, amivel meg tudom regulálni ezeket a bankokat, akik láthatóan, a szemem előtt vetik rá magukat a magyar emberekre, és élnek vissza a reklámmanipulációkkal, amikre Vas Imre alelnök úr is utalt, meg minden más eszközzel rávetik magukat gyakorlatilag a lakásvagyonra és a magyar emberek pénztartalékaira. Itt ez a költői kérdésem. Nekem úgy tűnik ebből a bekezdésből, mint hogyha egy ilyen eleve elrendelt sorscsapás lenne az, hogy hát csak január 1-jétől állt a felügyelet számára rendelkezésre ilyen eszköz, tehát ez tény. Csak a felügyelet proaktivitása nem kellett volna-e ahhoz, hogy megrázza a vészcsengőt, és azt mondja, hogy Kedves Állam! Kedves Országgyűlés! Tessék hozni olyan törvényt, amivel én fel tudok lépni, mert meg akarom védeni a magyar embereket. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Más kérdés? Vas Imre!

DR. VAS IMRE (Fidesz): Köszönöm szépen. Amit rendelkezésünkre bocsátott anyagot, annak az első oldalán látszik, hogy 2002. január 1-jén 1100-1200 milliárd forint volt az összes adósság, már a lakosság tekintetében, 2010 januárjára pedig mindez olyan 7500-7600 milliárd forintra emelkedett. Ez 6000 milliárd forint fölötti összeg a gazdaságban növelte-e a GDP-t, vagy egyáltalán összgazdasági szempontból milyen hatásokat váltott ki, szembeállítva ennek a nyilvánvalóvá vált kockázatával? Köszönöm szépen.

ELNÖK: Más kérdés? (*Nincs jelentkező.*) Öné a szó.

DR. SZÁSZ KÁROLY, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete elnöke: Gaudi képviselő úr kérdésére, hogy az államnak hatalmában állt volna-e megakadályozni a devizahitelezést. Én úgy válaszolnék, hogyha alapvetően azok az okok nem változtak volna meg, vagy nem fordultak volna kedvezőtlenebbé, tehát megmaradt volna a lakásfinanszírozáshoz kapcsolt állami kamattámogatás, hogyha az állam egy sokkal szigorúbb és fegyelmezettebb költségvetési politikát folytatott volna 2002-t követően, amelynek következtében nem szabadultak volna el olyan jelentősen a forintkamatok, akkor az az indító ok, az a kiváltó érdek, amely a devizahitelezés mögött állt, az egyszerűen akkor nem létezett volna. Ez talán a legfontosabb válaszom. De tekintettel arra, hogy nem ez történt, az is felvethető, hogyha már így alakult a makrogazdasági helyzet, akkor utána mit lehetett volna tenni. Mondom persze, utólag könnyű okosnak lenni, de az biztos, hogy a devizahitelezés elterjedésénél mondjuk a jegybanki eszköztárt nézve felmerülhet a devizatartalékokkal kapcsolatos szabályozásnak a szigorítása. Szerintem ebben a kérdésben lehetett volna valamit lépni.

Felügyeleti szemmel. Én említettem, hogy ebben az időben külföldön dolgoztam az OTP szerbiai leánybankját vezetem. Szerbiában nem tudtunk ilyen mértékű devizahitelezési aktivitást folytatni, és a magyarországi elvárásokhoz képest lényegesen alulteljesítettünk, mert a szerb felügyelet és jegybank olyan korlátozó intézkedéseket alkalmazott, amelyek nekem akkor nem tették lehetővé a devizahitelezésnek a bővítését. Konkrétan azok a devizahitelek, amelyeket például olyan ügyfeleknek nyújtunk, akiknek a jövedelme nem devizában keletkezik, azok esetében szigorúbb tőkekövetelményeket támasztottak a szerb jegybanki szabályozásban, mint amilyen Magyarországon létezett. Sokkal szigorúbb megkötések léteztek abban az esetben, hogyha valaki devizahitelt vett fel, mint hogyha a helyi devizanemben adósodott el. Tehát voltak erre igenis eszközök, de hangsúlyozom, hogy ezek azért nem kerültek alkalmazásra, mert nekem meggyőződésem, hogy egész egyszerűen kívánatos volt, és inkább fogalmazok semlegesebben, tehát a devizahitelezéssel kapcsolatos kockázatok nem voltak egyértelműek, és nem voltak olyan mértékben veszélyesnek nyilvánítva, mint esetleg más országok vonatkozásában.

A felügyeletnek kellett volna-e jelzést adnia, a felügyelet valószínűleg azért nem adott jelzést, mert a felügyelet is ezen a véleményen volt. De elméletileg a kérdést értem, és én fontosnak tartom azt, hogyha nincs meg a jogosítványom, vagy valamivel nem értenek egyet, én akkor is vállalom a véleményemet. Tehát engem az nem befolyásol, hogy esetleg egy adott vitában kisebbségben maradok. Ha szakmailag van egy meggyőződésem, akkor adott esetben én ezt szükségesnek tartom képviselni. De meggyőződésem, hogy itt alapvetően arról volt szó, hogy maga ez a probléma, ez a kockázat sem jelentkezett ilyen mértékben. És hogy miért nem? Ez a Vas úr kérdésére is válasz, hogy természetes, hogy ez a devizahitelezés hozzájárult a gazdasági növekedéshez, hozzájárult a GDP-növekedéshez. Sőt, talán nem teljesen szakszerű, amit mondok, de az a devizahitel-állomány, amely végül is lakásfinanszírozásra, lakásvásárlásra fordítódott, az akár még egy nagyon hasznos lakossági beruházási jellegű tevékenységként is felfogható. Hiszen az az egyetlen hosszú lejáratú beruházási hitel, amit én mint magánember is, meg mint felügyeleti elnök is a lakosság számára igenis javasolni tudok. Hát hogyha valaki azért adósodik el, és azért vesz fel egy beruházási hitelt, hogy a saját lakását mint a legfontosabb beruházási tárgyát megvalósítsa, és ennek megfelelően éli a további életét, az egy rendkívül fontos cél, és ezt szerintem támogatnunk is kell, és valójában ez van az összes ehhez kapcsolt állami támogatás és ösztönzés mögött.

A probléma éppen akkor van, amikor olyan mértékben jelentkezik ez a kereslet, és olyan mértékben felerősödik a fogyasztók iránti verseny és a bankok egymás közötti versenye az aktivitás növeléséért, hogy azok a kockázati korlátok, amelyeket állítanak, azokat fokozatosan leszállítják, és bekerülnek ebbe a hitelképes körbe már nem hitelképes ügyfelek is. Ez a – hogy mondjam – fogyasztóvédelmi vagy prudenciális probléma. És természetesen

amikor a hitelállomány elér egy olyan szintet, amit most persze nehéz elmondani, hogy hol van, akkor felmerül az a kérdés, hogy ez milyen mértékben alkalmas a monetáris politika eszközszerének a végrehajtására és a makrogazdasági szempontoknak az érvényesítésére.

De ezek azok a kérdések, amelyek már nem mikro-, hanem a makroprudenciális eszköztár részei. Köszönöm.

ELNÖK: Nagyon szépen köszönjük. Véleménykör? Tessék, alelnök úr!

Vélemények

DR. GAUDI-NAGY TAMÁS (Jobbik): Köszönöm. Akkor végül is, ha jól értem, az elnök úr egyetértett azzal a felvetéssel, hogy a hivataloktól is, a felügyeletről is, akár a Nemzeti Banktól is, tehát minden olyan szervtől elvárható volt olyan akcióorozat is, amely nem volt feltétlenül a rá irányadó jogszabályokban kötelező normaként előírva. Tehát igenis ez lenne egy óvó-gondoskodó ideális államban, ez elvárható a különböző szervektől, hogy proaktív módon figyeljenek fel olyan jelenségekre, amelyek a rájuk bízott legbecsesebb dologra, ugye a magyar emberek szabadságára vagy jólétére valamilyen hátrányos hatással vannak.

Annyit szeretnék még felvetni, illetve tulajdonképpen kicsit így utólagosan kérdésként is felvetni, azt hiszem, ha jól tudom, még az elnök úr tud reagálni, tehát megkérdezném az elnök úrtól is, hogy ez a bizonyos árfolyam-kockázati biztosítás, amin itt most sokadszorra lovagolok, az ön szerint tulajdonképpen megoldás lehetett volna-e. Mert, ha jól értettem, Farkas úr valami olyasmit mondott, meg talán a múltkori ülésen a volt pénzügyminiszterek is arra utalgattak, hogy hát voltak ilyen termékek, csak ez nagyon megrágította volna, és a többi. Itt nyilván a visszakerdezés is azonnal adódik, hogy rendben, akkor most válasszuk ki, melyik a jobb. Egy drága hitelt vettek volna fel az emberek, és akkor nem állnak fejre, mint ahogy most, nem ugranak ki a kilencedik emeletről az ablakon, és nem hálnak bele, és nem mennek szét családok, és nem omlanak szét vagyonok, egy egész élet megtakarításai tömegesen, vagy pedig akkor ilyen drága hitel... vagy pedig a másik eset, magyarul kontroll nélkül szolgáltatjuk ki őket a bankoknak.

Tehát az én határozott álláspontom továbbra is az, hogy ez lett volna az egyik legfundamentálisabb lépés.

Illetőleg még azt szeretném megkérdezni, hogy az ön álláspontja szerint helyes-e az a véleményezés erről az egész devizahitel-konstrukcióról, amit itt több vezető közgazdász meg szakértő elmond, Róna Pétertől kezdve, vagy szakértőként sorolhatom nyugodtan Drávik Jánost is, aki itt ül körülünkben, hogy ez a konstrukció, tehát ahol igazából forintban kifizetett hitel teljesítését, visszafizetését kötötték ugye egy svájcifrank-árfolyamhoz, illetve svájci frank kamatához, hogy ez nem tekinthető-e egy – nemes egyszerűséggel – csalásnak. Mert egyszerűen egy fiktív devizakonstrukcióról van szó, valójában egy forint alapú hitelezésről van szó, csak ugye a bankok az extraprofitjuk érdekében beszerezték, vagy lekötötték ilyen opciós ügyletekkel ennek a devizafedezetét, csak hogy ott sokkal kedvezőbb áron kötötték le, és ha nem csalódom, rendelkezésre álló adatok szerint ilyen százszoros mértékű kamatokat szedtek be az emberektől. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönjük. Tessék, Ipkovich György.

DR. IPKOVICH GYÖRGY (MSZP): Nagyon rövid leszek. Köszönöm a szót, elnök úr. Nagyon röviden mondanám. Nagyon tanulságosak ezek a keddi meghallgatások, és hogyha a bizottság azt is feladatának tekinti, hogy a konkrét feladatkeresésen túl tanulságok leszűrésével esetleg ajánlásokat fogalmazzon meg a mindenkori kormányzat számára, akkor ez egy nagyon pozitív tárgyalássorozat.

Én úgy látom, hogy itt van egyrészt egy jogszabályi környezet, amely teret adott a devizában való eladósodásnak az Európai Unióhoz való csatlakozásunktól kezdve a pénzügyi rendszerhez való integráción keresztül. 2001-től folytak azok a jogszabály-alkotási folyamatok, amik tulajdonképpen a keretet adták meg a devizában való hitelfelvételhez. Ha ezek nem lettek volna, akkor ugye nem is beszélhettünk volna erről. A múltkor mondtam is, hogy hát volt olyan rendszer, amikor nem lehetett devizában eladósodni, ugye, csak azt még a rendszerváltás előttinek szoktuk nevezni, ahol időnként még bűncselekmény volt a deviza birtoklása is, nemhogy az eladósodás benne.

A másik pedig: ezt a jogszabályi keretet kitöltő gazdasági folyamatokat ecsetelték az eddig meghallgatottak. És valóban, amit le kell szűrniük tanulságnak, ha nem akarjuk a jövőben hasonló helyzet kialakulását, akkor oda kell figyelniük a nemzeti valuta és a különböző devizák közötti kamat, kondíciók és egyéb alakulására, hiszen az igazi ösztönzője, ahogy én látom, a lakossági, de ezen túlmenően még az önkormányzati eladósodásnak is az volt, hogy egyszerűen kedvező kondíciókkal kaptak és könnyebben devizában hitelt, mint forintban. Na most úgy eljátszok a gondolattal, függetlenítsünk bármelyik kormánytól, amikor egy kormány úgy dönt, hogy nem, nem engedünk 8 százalékkal olcsóbb kamatot felvenni, megszüntetjük, és kötelező lesz a lakosságnak, önkormányzatnak 8 százalékkal drágább kamatozású hitelbe belemenni. Azt hiszem, hogy nem dicsérték volna meg az ilyen kormányzati intézkedést. Tehát azt akarom ecsetelni, hogy azért bele is kell élni egy kicsit magunkat abba a konkrét helyzetbe, amikor ezeket a döntéseket most így utólag elvártuk volna, hogy meghozzák a döntéshozók.

A megoldást is abban látom, hogy ezeket a gazdasági folyamatokat kellene a jövőben okosabban vezérelni. Most már megvan a nagy tanulság. Én egész biztosan tudom, hogy ez egy olyan lecke volt a magyar nemzet számára, de általában a nemzetek számára, hogy érdemes odafigyelni arra az apróbetűs felhívásra, hogy ezek a hitelkondíciók azért árfolyamkockázatokat rejtenek. Mindig meg szokta – gondolom – kérdezni a tisztelt ügyfél, hogy mik ezek az árfolyamkockázatok, erre a bankos elmondta, gondolom én, annak idején, „hát tessék látni, volt itt 2 százalékos, 3 százalékos, 10 százalékos árfolyammozgás, úgy visszatekintve a dologra”, ő ezt így gondolta, és ennek tudatában kötötték meg a felek a szerződést.

Gaudi képviselőtársam rendszeresen mondja a hibás termék fogalmát. Én inkább a gazdasági vis maior helyzetet mondanám, ugyanis nekem az személy szerint meggyőződésem, hogy ami most előállt, az nem árfolyamkockázat körébe tartozó esemény. Tehát amikor ilyen mértékű leértékelődések-felértékelődések vannak, ami szinte példátlan a gazdasági folyamatok történetében, akkor az nem árfolyamkockázat, hanem vis maior. És ez jogilag is egy eltérő kategória. Én azért úgy felhívnám a figyelmet, hogy ezt a terminus technikust is járjuk körbe. Röviden csak ennyit akartam mondani, és örülök, hogy részt vehetek ebben a munkában, mert számomra sok tanulsággal jártak az elhangzottak.

ELNÖK: Köszönöm szépen, képviselő úr. Vas Imre alelnök úr. Utána lezártunk tekintem a véleményi kört, és utána Szász Károlynak adom meg a szót összegzésre.

DR. VAS IMRE (Fidesz): Köszönöm szépen. Ipkovich képviselőtársam elmerengett azon, hogy mi lett volna, hogyha az állam megtöltja a devizahiteleket, és akkor 8 százalék körüli magasabb kamattal ... (Dr. Ipkovich György: Ez csak írói munkásságom része.) Igen, de azért itt felhívnám Ipkovich képviselőtársam figyelmét, hogy a magas jegybanki alapkamat a 2002 után folytatott rossz gazdaságpolitika eredménye volt. Úgyhogy inkább szerintem a gazdaságpolitikát kellett volna úgy alakítani, hogy a forintkamatok alacsonyabban legyenek, és akkor valószínűleg a devizahitelezés egyébként külön szabályozó eszközök nélkül is háttérben maradt volna.

ELNÖK: Igen, köszönöm. Elnök úrnak adom meg a szót összegzőképpen.

DR. SZÁSZ KÁROLY, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete elnöke: Amit Gaudi képviselő úr kérdezett, arra szeretnék először válaszolni. Tehát árfolyam-kockázati biztosítás. Hogy érthetően fogalmazzak, itt kétféle termékről beszélünk. Az egyik termék, amikor viszonylag stabil a havi törlesztőrészlet, tehát van egyfajta biztonság, amit megvásárolunk, de ennek van egy magasabb ára. Egy magasabb folyó költséget kell érte fizetni, ez a forinthitel. A forinthitelnél az ügyfél egy nagyobb stabilitást, egy nagyobb biztonságot kapott, ennek van egy magasabb ára. Most ennek analógiájára azt lehet mondani, a devizahitel egy nagyobb kockázat, ahol tehát a havi fizetési részletek jobban tudnak változni, konkrétan az árfolyam miatt, de ez a magasabb kockázat egy alacsonyabb költséget jelent. Ez tehát két különböző termék. A kettőből nem lehet egyet csinálni, illetve ha egyet akarok csinálni, akkor annak van egy ára, és az a biztosítás, amely a havi törlesztőrészleteket kiegyenlíti az árfolyamkockázatot úgymond csökkenteni, az pontosan annyiba fog kerülni, mint amekkora a kamatkülönbség a két deviza között. Tehát elvben és hosszabb távon azt kell mondjuk, hogy az árfolyamkülönbségek a kamatparitásokkal egyeznek meg. Következésképpen, hogyha ezt biztosítani akarjuk, akkor megszűnik az egyik előnye a másikkal szemben, amely persze előny, csak persze egy bizonyos tényező vonatkozásában előny, mert ami előnynek látszik, annak van egy oka, egy nagyobb kockázat, egy nagyobb bizonytalanság. Tehát ezért ezt nem is lehet, nem is szabadna biztosítani. Ez két különböző termék, két különböző választási lehetőség. Most persze azt meg kell jegyezzük, hogy amikor a devizahitelezés elindult, akkor még ráadásul az árfolyamok is valóban nagyon stabilak voltak, sőt az eurózónához való csatlakozás reményében még abban is lehetett bízni, hogy a forint fokozatosan felértékelődik, és ez az erősödési tendencia tovább fog tartani, tehát aki egy devizában adósodik el, az még annak a tudatában is tehette ezt, hogy egy olyan devizában adósodik el, amely hamarosan az ország valutája lesz, és amely vonatkozásában ez az árfolyamkockázat nemhogy növekedni, hanem még csökkenni is fog. Na de ennyit az első kérdésről.

A második kérdés erről a devizahitel-konstrukcióról, hogy ezek most forinthitelek voltak-e vagy devizahitelek. Nagyon szomorúan olvasom ezeket a szakmaiatlan vitákat, amelyek szerint óriási károkat okoznak a bankrendszernek, mert azt a látszatot keltik, hogy a bankok nem is devizában adósdok el, és devizában finanszírozzák magukat a devizahitelezésnél, hanem forintban. Hát most csak józanul gondolkodva, ha ez most úgy lenne, ahogy ezek az úgymond tudósok állítják, akkor most ez az egész végtörlesztés és a devizahitelezés problémát okozna a bankrendszernek. Ha neki ez a forrásszerkezetében forintban lenne, akkor most játszva tudná, úgymond elfogadni akármilyen árfolyamon is ezt a végtörlesztést. Tehát az, hogy ekkora veszteséget jelent, és egyáltalán az egész probléma probléma a bankrendszer számára is, az épp azt bizonyítja, hogy hát... de ez most csak egy indirekt módon való bizonyítás, de a lényegre visszatérve, a bankok vagy devizát vettek fel, és akkor devizabetétet gyűjtenek a nemzetközi pénzpiacokon és a megfelelő devizabetéteket helyezik ki devizaeszközzé. Természetesen van egy lejárat mismatch, de alapvetően abban a devizában kell eladósodni. Ha nem abban adósdok el, akkor nyitott pozíció keletkezik a bank mérlegében, ehhez pedig többlettőke-követelmény társulhat. Amennyiben pedig forintból történik a devizaforrások biztosítása, akkor a forintot a swap piacon keresztül váltják át devizára alapvetően a Nemzeti Banknál fokozatosan görgetve rövid lejáratokat, középlejáratokat, de akkor is a banki mérlegben a swap útján szintetikus előállított forrás, az devizaforrás. Tehát a bank mérlegében ez végig devizaforrás, a bankoknál önmagában árfolyamkockázat nem keletkezett, a bankoknál lejárat kockázatok keletkeznek azáltal, hogy

nem tudnak olyan hosszú lejáratú devizaforrásokat biztosítani, mint amilyen devizaeszközöket az eszközoldalon kihelyeznek.

ELNÖK: Köszönjük szépen az észrevételeket. Ezt a napirendi pontot lezárom. Nagyon köszönöm az elnök uraknak, hogy megtisztelték a bizottság ülését, és további jó munkát kívánok. Jó egészséget és jó munkát!

Egyebek

Most a második napirendi pontunk megtárgyalására kerül sor. Itt egy módosítást szeretnék elfogadtatni a bizottsággal, mely szerint meghallgatjuk a Magyar Bankszövetség volt és jelenlegi elnökét, illetve az előzetes bizottsági ülés tekintetében a Központi Statisztikai Hivatal volt és jelenlegi elnökének a meghallgatására kerülne sor. Arra tennék indítványt, hogy csak és kizárólag a magyar bankszövetség volt és jelenlegi elnökének a meghallgatását eszközöljük azzal a meghagyással, hogy a statisztikai hivatalt írásban keresse meg a bizottság. Ne hallgassuk meg az elnökeket, mert valójában ehhez ők kompetenciával nem bírnak, de legalább azok az elemzések, amelyek készültek, vagy készülhettek, azokról kapjon a bizottság egy írásos tájékoztatást, illetve a bizottság tagjai. Tehát hogy hogyan nézett ki ez a folyamat, hogyan látták ők, hogyan látta a magyar statisztikai hivatal, meghallgatás nélkül. Természetesen, ha igény van rá, akkor én ezt akceptálom, de azt gondolom, hogy ez egyszerűsíti a folyamatokat. Kérdezem a bizottság tagjait, hogy ezzel kapcsolatban van-e észrevétel. Parancsoljon, alelnök úr, tessék!

DR. GAUDI-NAGY TAMÁS (Jobbik): Igazából én támogatom ezt a javaslatot, ez jó elképzelés, de az ülésorozat elején volt egy pár javaslatunk, hogy kiket, milyen szervezeteket javasolnánk még meghallgatni. Nem tudom, hogy ez elkésett-e már nagyon vagy elmondhatom-e most röviden... csak hogy tényleg legyen jegyzőkönyvben. Tehát én tennék most javaslatot arra, hogy mely szervezeteket, szereplőket hallgasson meg még az albizottság. Tudom, hogy ez már korábban téma volt, és volt egy munkarend-meghatározás, de nem tudom, hogy ...

ELNÖK: A jegyzőkönyv számára.

DR. GAUDI-NAGY TAMÁS (Jobbik): A jegyzőkönyv számára tényleg elmondanám azért, hogy legyen nyoma. Tehát konkrétan én azt javasolnám, hogy eddig még két pólust nem hallgatott meg szerintem az albizottság, akiket nagyon fontos lenne. Egyrészt maguk a devizakárosultakból én reprezentatív módon javasolnék kiválasztani érintetteket. Sudár István, aki rendszeresen itt van az üléseken, őt mindenképpen javasolnám. Melyik egyesülettől vannak, Sudár úr? Mi a neve?

ELNÖK: Tegyen javaslatot, alelnök úr!

DR. GAUDI-NAGY TAMÁS (Jobbik): Hitelkárosultak.hu. A másik a Banki Hitelkárosultak Egyesülete vezetőjét szintén fogom javasolni. És akkor a másik pedig a kihelyezők, tehát, akik a banki csomagokat értékesítették. Nagyon fontos, ugyanis ezek a banki termékek döntő többségükben közvetítők segítségével kerültek eladásra, és én konkrétan ismerek egy olyan embert, egy bizonyos Bodnár Józsefet, aki egy nagyon komoly szakértője ennek az ügynek, és ő tulajdonképpen kritikusan látja ezeknek a közvetítőknek a szerepét, és nagyon fontos, hogy ő elmondja azt az aspektust, hogy ők mit éltek meg a bankok és az ügyfelek között állva.

Harmadsorban pedig javasolnék olyan, legalább három szakértő meghallgatását, akik nem tisztséget betöltő személyek, de szakértőnek minősülnek a területen, és mindenképpen hozzásegíthetnek minket az eredményes munkavégzéshez. Így elsők között javasolnák Drávik János urat, aki itt is ül most, és ennek a témának nagyon felkészült szakértője, javasolnám Makkos Albert urat, aki ezt a bizonyos, nagyon remek könyvet írta, tényleg mindenkinek javasolom: Ha devizahiteled van, kezdedben a megoldás című könyv. És hosszú lenne a sor, de őket aztán mindenképpen kell hogy javasoljam. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm. Most először abban kellene állást foglalnunk, hogy jó-e az a megoldás, hogy a Statisztikai Hivatalt írásban keressük meg. Ezzel egyetért-e a bizottság? *(Szavazás.)* Egyhangú.

A második körben ezt már elfogadtuk, tehát erről nem kell döntenünk, hogy a Bankszövetségnek a jelenlegi/volt elnökét, ezt elfogadtuk munkaprogram szerint. A következő ülésünkön erről fogunk dönten. Most érkezett egy ilyen megkeresés. Mivel ütemesen haladunk és a meghallgatások tervezett ütemét követjük, amelyet a bizottság tudomásul vett, ezért azt javasolom, hogy a következő bizottsági ülésen, mert hiszen az Ipkovich úrtól is érkezett egy megkeresés, nem is esetlegesen majd felmerül, meglátjuk majd a Bankszövetség által elmondottak alapján, hogy szükséges-e a volt miniszterelnöknek a meghallgatása, Gyurcsány Ferencnek...

DR. STEINER PÁL (MSZP): Mind a háromnak: Gyurcsány, Medgyessy, Bajnai...

ELNÖK: Mindenkit nem hallgatunk meg, mert van egy bizottsági határidőnk, ez a december 31-e, én szeretném 20-áig lezárni. Azt gondolom, hogy tervezett ütem szerint szépen haladunk, a meghallgatásokra lesz majd még egy kör. Tehát ezt én nyitva hagynám addig.

A következő ülésünkön, akceptálva egyébként az alelnök úr indítványát, a Banki Hitelkárosultak Egyesülete elnökének a meghallgatását, illetőleg a Drávik úrét, de ő egyébként írásban egy feljegyzést küldött is, amelyet a bizottsági anyagok közé benyújtott, és azt én a bizottság tagjainak majd továbbítani szeretném.

Arra kérem a tisztelt bizottság tagjait, hogy a Bankszövetség elnökének meghallgatását követően döntsünk arról, hogy folytatjuk-e a meghallgatásokat és milyen személyi körben, avagy akkor lezártnak tekintsük a meghallgatásokat, és akkor elkészítjük az összegző jelentésünket. Teljesen nyitott vagyok abban a kérdésben, amit az Ipkovich képviselő úr felvetett, hogy a felelősségi kérdések megtárgyalásán túl tegyünk ajánlásokat, fogalmazzunk meg esetleges ajánlásokat a kormányzat, illetőleg a parlament számára, esetlegesen új intézményeknek a bevezetésével vagy egyáltalán a kérdésnek a jövőbeni elkerülése érdekében.

Kérdezem a bizottság tagjait, hogy méltányolják-e azt a kérésemet, hogy az utolsó tervezett meghallgatási kör utolsó ülésén egyebek napirendi pontban döntsük el szavazással, hogy kit hallgatunk meg és milyen körben. *(Nincs ellenvetés.)* Úgy látom, hogy egyhangúan

ezt elfogadtuk. Köszönöm szépen. *(Dr. Steiner Pál: Gaudi szavazott?)* Gaudi képviselő úr is elfogadta ezt az indítványt. Ha más jelentkező nincs, akkor az ülést berekesztem. Köszönöm szépen.

(Az ülés befejezésének időpontja: 10 óra)

Dr. Vas Imre

az albizottság alelnöke

Dr. Papcsák Ferenc

az albizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezető: Lajtai Szilvia